

NEUVOSTO

Neuvoston päätelmät pelastuspalvelutoimista ja ilmastonmuutoksesta

(2022/C 322/02)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

ottaa huomioon seuraavat:

I JOHDANTO

1. PALAUTTAA MIELEEN, että Yhdistyneiden kansakuntien Agenda 2030 -toimintaohjelmassa asetettujen kestävän kehityksen tavoitteiden, Pariisin ilmastopimuksen ja katastrofiriskien vähentämistä koskevan Sendain kehityksen 2015–2030 tavoitteena on vähentää ilmastokatastrofien riskejä;
2. OTTAA HUOMIOON Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 196 artiklan, jossa kannustetaan jäsenvaltioita keskinäiseen yhteistyöhön katastrofien torjumiseksi, ja SEUT 222 artiklan, jonka mukaan unioni ja sen jäsenvaltiot toimivat yhteisvastuun hengessä, jos jäsenvaltio joutuu katastrofien uhriksi;
3. OTTAA HUOMIOON, että unioni on nimenomaisesti asettanut vihreän siirtymän ja luonnon monimuotoisuuden suojelun etusijalle vihreän kehityksen ohjelman, asetuksessa (EU) 2021/1119 tarkoitettuna ilmastoneutraaliustavoitteen sekä erityisen elpymispaketista tuetun hankkeen myötä, jolla edistetään vihreämpää ja selviytymiskykyisempää Eurooppaa, jolla on paremmat valmiudet vastata nykyisiin ja tuleviin haasteisiin, myös ulkoisessa toiminnassaan;
4. KOROSTAA, että vuonna 2001 perustetulla ja erityisesti vuosina 2013, 2019 ja 2021 vahvistetulla unionin pelastuspalvelumekanismilla on yhä suurempi merkitys EU:n reagoidessa luonnonkatastrofeihin ja ihmisen aiheuttamiin katastrofeihin ja että unionin pelastuspalvelumekanismiin äskettäisessä muutoksessa vahvistetaan katastrofivalmiutta ja palautuvuutta koskevat tavoitteet, jotka perustuvat nykyisiin ja tulevaisuuteen suuntautuviin skenaarioihin. Lisäksi unionin pelastuspalvelumekanismi edistää osaltaan ilmastoa ja luonnon monimuotoisuutta koskevien unionin yleisten rahoitustavoitteiden saavuttamista;
5. PALAUTTAA MIELEEN 4. kesäkuuta 2009 annetut neuvoston päätelmät tietoisuuden lisäämisestä pelastuspalvelusta, 30. marraskuuta 2009 annetut neuvoston päätelmät katastrofien ehkäisyä EU:ssa koskevista yhteisön puitteista ja 3. lokakuuta 2011 vapaaehtoistoiminnan asemasta sosiaalipolitiikassa annetut neuvoston päätelmät, joissa korostetaan, että vapaaehtoistoiminta hyödyttää vapaaehtoisia, yhteisöjä ja koko yhteiskuntaa; Euroopan solidaarisuusjoukkojen perustamisen vuonna 2018; kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisten merkityksen turvallisuuden ja selviytymiskyvyn parantamisessa; ja unionin sitoumukset Euroopan nuorison teemavuotta 2022 varten;
6. PALAUTTAA MIELEEN 3. kesäkuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät ”Ilmastokestävä Eurooppa – Uusi EU:n strategia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi” ja 23. marraskuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät varautumisen, toimintakyvyn ja selviytymiskyvyn vahvistamiseksi tulevien kriisien varalta;
7. TOTEAA, että ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat ilmeisiä ja että ilmastonmuutokseen liittyvät ääri-ilmiöt ovat yleistymässä, voimistumassa ja muuttumassa pysyvämmiksi, mikä lisää merkittävien inhimillisten, aineellisten ja luonnolle koituvien menetysten riskiä ja korostaa jäsenvaltioiden toimien tarvetta tällä alalla;
8. OTTAA HUOMIOON YK:n hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin esittämät tieteelliset arvioinnit ilmastonmuutoksesta, sen vaikutuksista ja mahdollisista tulevista riskeistä sekä vaihtoehdoista siihen sopeutumiseksi ja sen hillitsemiseksi;

9. TUNNUSTAA Euroopan moninaisten väestöjen ja alueiden, erityisesti Välimeren alueen, vuoristo- ja metsäalueiden, tulvatasankojen, merien, rannikoiden ja saarialueiden, arktisten alueiden sekä syrjäisimpien alueiden ja kaupunkialueiden, haavoittuvuuden;
10. PANEE MERKILLE, että unionin makroaluestrategioilla on merkittävä rooli yhtenä niistä ulkopoliittikan välineistä, joilla voidaan torjua ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja vahvistaa selviytymiskykyä;

II EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

1. VAHVISTAA solidaarisuuden periaatteen soveltamisen vastattaessa ilmastonmuutoksen asettamiin haasteisiin unionissa ja maailmanlaajuisesti;
2. MUISTUTTAA jäsenvaltioiden ensisijaisesta vastuusta suojella kansalaisiaan, ympäristöä ja omaisuutta, kulttuuriperintö mukaan lukien;
3. KOROSTAA julkisen ja vapaaehtoisen osallistumisen merkitystä, sillä se edesauttaa, kuten edellä mainituissa 3. lokakuuta 2011 annetuissa päätelmissä korostetaan, aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden kehittymistä ja siten Euroopan unionin perusarvojen ja periaatteiden täytäntöönpanoa sekä pelastuspalvelualan häiriönsietokykyä;
4. KATSOO, että ilmastonmuutoksen johdosta jäsenvaltioiden ja unionin toimielinten on oltava valmiita puuttumaan laajamittaisiin, monialaisiin ja rajatylittäviin katastrofeihin, joilla on ketjureaktiovaikutuksia, joita voi esiintyä samanaikaisesti ja entistä useammin unionissa ja sen ulkopuolella ja joiden seuraukset voivat vaikuttaa syvästi ihmisten elämään ja toimintaan sekä luonnon monimuotoisuuteen;
5. TOTEAA, että unionin on kehitettävä johdonmukaisempi ja ennakoivampi systeeminen lähestymistapa, jolla parannetaan kykyä selviytyä ilmastonmuutoksen seurauksista katastrofihallinnan kaikissa vaiheissa, mukaan lukien ennaltaehkäisy, varautuminen, reagointi ja toipuminen;
6. KOROSTAA, että on tärkeää jakaa ja yhdistää tietämystä, osaamista ja innovointia sekä jäsenvaltioilta ja komissiolta saatuja kokemuksia;
7. TOTEAA, että toimenpiteillä, joita jäsenvaltiot ja unionin toimielimet toteuttavat ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumiseksi ottaen huomioon ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevan EU:n strategian, olisi pyrittävä täydentämään unionin toimia katastrofiriskien hallinnan alalla;
8. KOROSTAA, että on tärkeää, että jäsenvaltioilla on riittävästi kansainvälisesti toimintavalmiita voimavaroja, sekä painottaa EU:n pelastuspalvelureservin ja strategisen eurooppalaisen rescEU-valmiusvaraston merkitystä, sillä ne mahdollistavat nopean ja tehokkaan reagoinnin ilmastonmuutokseen liittyviin katastrofeihin, kun katastrofin laajuus on niin suuri, ettei kohteena oleva maa pysty vastaamaan siihen yksin;
9. TOTEAA, että pelastuspalvelumekanismilla on merkittävä rooli katastrofihallinnassa ja että se vahvistaa unionin kumppanuuksia ja edistää eurooppalaista pelastuspalvelukulttuuria;
10. KEHOTTAJAA jäsenvaltioita
 - a) **Ottamaan huomioon** ilmastonmuutokseen liittyvät riskit katastrofihallinnan eri vaiheissa esimerkiksi hyödyntämällä komission ja Euroopan ympäristökeskuksen yhdessä perustamia välineitä, kuten Climate-ADAPT-ilmastonmuutosportaalia;

- b) **Edistämään** työtä ja tutkimusta, joilla etsitään keinoja tarkastella ilmastonmuutoksen vaikutuksia ja sisällyttää ne katastrofiriskien hallintajärjestelmiin; integroidaan tällainen työ ja tutkimus jäsenvaltioiden kansallisiin riskinarviointeihin, riskinhallintakyvyn arvioinnin kehittämiseen ja katastrofien riskinhallintasuunnittelun parantamiseen unionin pelastuspalvelumekanismista annetun päätöksen N:o 1313/2013/EU 6 artiklan mukaisesti;
- c) **Tukemaan ja yhdistämään** tutkimusta ja innovointia ilmastonmuutoksen edellyttämien kansallisten pelastuspalveluvalmiuksien parantamiseksi erityisesti unionin pelastuspalvelun osaamisverkoston, jäljempänä 'osaamisverkosto', ja tässä yhteydessä osaamiskeskusten, yliopistojen, tutkijoiden ja temaattisten yhteisöjen tai asiantuntijakeskusten kautta;
- d) **Edistämään** investointeja tutkimukseen ja innovointiin pelastuspalvelualalla ilmastonmuutoksen yhteydessä ja ottamaan käyttöön asiaankuuluvaa EU-rahoitusta;
- e) **Kehittämään** asianmukaisia ennaltaehkäisy- ja varautumistoimia, mukaan lukien riittävien valmiuksien saatavuuden varmistaminen, joilla torjutaan ilmastonmuutoksesta johtuvia riskejä, kuten metsäpaloja ja tulvia, jotka molemmat muodostavat yhä suuremman riskin unionin kansalaisille;
- f) **Jatkamaan** tältä osin pelastuspalvelureservin ja rescEU-valmiusvaraston valmiuksien kehittämistä muun muassa päätöksen N:o 1313/2013/EU 10 artiklan mukaisten nykyisten ja tulevaisuuteen suuntautuvien skenaarioiden pohjalta ja ottaen huomioon tunnistetut ja uudet riskit sekä yleiset valmiudet ja puutteet unionin tasolla, erityisesti metsäpalojen lentosammutuksen, kemiallisten, biologisten, säteily- ja ydinonnettomuuksien, lääkinnällisten hätätapausten sekä kuljetuksen, logistiikan ja suojatilojen yhteydessä;
- g) **Tekemään** pelastuspalvelutoimista vihreämpiä ja kestävämpiä katastrofihallinnan kaikissa vaiheissa ja edistämään tutkimusta, innovointia ja tietämyksen jakamista;
- h) **Ottamaan huomioon** ympäristö- ja ilmastonmuutosvaikutukset unionin pelastuspalvelumekanismiin kautta annettavassa avussa, erityisesti yhdistämällä tarvittaessa resursseja;
- i) **Tukemaan** ilmastonmuutokseen liittyville riskeille altistuvan väestön valmiutta ja selviytymiskykyä tarjoamalla erityistä tietoa, koulutusta ja harjoituksia, joita voidaan toteuttaa kansallisella ja alueellisella tasolla ja jopa rajatylittävästi, kiinnittäen erityistä huomiota erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin;
- j) **Vahvistamaan** vapaaehtoisjärjestöjä olennaisena osana pelastuspalvelua;
- k) **Harkitsemaan** tässä yhteydessä oma-aloitteisten aloitteiden **sisällyttämistä** avustusoperaatioihin tarvittaessa ja yhdessä paikallisviranomaisten kanssa;
- l) **Tuomaan esiin**, kuinka tärkeä kansalaisten panos on heidän oman turvallisuutensa ja selviytymiskykynsä kannalta, ja edistämään kaikkia aloitteita, joiden tarkoituksena on – tarvittaessa oikeudellisen kehyksen avulla – antaa arvostusta ja tunnustusta heidän aktiiviselle osallistumiselleen katastrofiavun vapaaehtoistoimiin ja järjestelyihin sekä edistää sitä;
- m) **Ottamaan huomioon** nuorten erityisaseman tässä suhteessa;
- n) **Edistämään** aktiivista osallistumista kansalaisten keskuudessa ja heidän rooliaan oman turvallisuutensa ja selviytymiskykynsä takaajana tai pelastuspalveluun liittyvien kansallisten tai paikallisten siviilirakenteiden jäsenenä seuraavien kolmen ulottuvuuden kautta:
- i) eri instituutioiden roolien ja vastuiden selventäminen kohdennettujen hälytysten antamisessa asianomaisille henkilöille, myös nykyaikaisen tieto- ja viestintätekniikan avulla;
- ii) tiedottaminen: lisätään yleistä tietoisuutta riskeistä erityisesti alueilla, jotka ovat kaikkein altteimpia ilmastonmuutoksen vaikutuksille, tiedottamalla niistä kansalaisille ja järjestämällä koulutusta, myös vapaaehtoispuhjalta;

- iii) kansalaistoiminta: kannustetaan osallistumaan riskien ehkäisyyn, katastrofiavun ja ensiapukoulutusalan kansalaisverkostoihin ja -yhdistyksiin ja vapaaehtoistyöhön;
- o) **Ottamaan huomioon** pitkään jatkuvien hätätilanteiden merkittävyyden ja kasvavat riskit, joita ne saattavat aiheuttaa pelastuspalvelujärjestelmille sekä kansallisella että EU:n tasolla;
- p) **Ottamaan huomioon** ilmastonmuutoksen vaikutukset kansainvälisissä pelastuspalvelutoimissa vahvistamalla yhteistyötä ja tukemalla katastrofien ja kriisinhallintaa;

11. KEHOTTAÄ komissiota

- a) **Jatkamaan** ”eri alat kattavan yleiskatsauksen niistä luonnon ja ihmisen aiheuttamista katastrofiriskeistä, joita unioni voi kohdata” päivittämistä säännöllisesti ottamalla huomioon ilmastonmuutoksen vaikutukset jäsenvaltioiden kansallisten riskinarviointiraporttien pohjalta;
- b) **Varmistamaan**, että ilmastonmuutoksen vaikutukset otetaan järjestelmällisesti huomioon katastrofinhallinnan kaikissa vaiheissa;
- c) **Varmistamaan**, että unionin pelastuspalvelumekanismissa otetaan huomioon katastrofien moninaisuus tavalla, jossa yhdistyvät reagoitavalmius ja mukautumiskyky ja mahdollisuuksien mukaan myös ennakointi;
- d) **Vahvistamaan** ympäristön ja ilmastonmuutoksen alan asiantuntijoiden saatavuutta heidän sijoittamiseen tehtäviin unionin pelastuspalvelumekanismiin puitteissa;
- e) **Edistämään** unionin pelastuspalvelumekanismiin täydentävyyttä muiden unionin kriisinhallintamekanismien kanssa;
- f) **Tukemaan** tutkimusta ja innovointia pelastuspalvelualalla erityisesti laatimalla luettelo saatavilla olevista tiedoista ja rikastuttamalla osaamisverkostoa, katastrofiriskien hallinnan asiantuntijakeskusta ja tässä yhteydessä mahdollisesti perustettavia osaamiskeskus- ja kansainvälisten järjestöjen ylläpitämiä keskuksia;
- g) **Vahvistamaan** ja mukauttamaan unionin katastrofi- ja kriisinhallintaa sekä päätöksentekoa tukevia välineitä, työkaluja ja alustoja yhteisen hätäviestintä- ja tietojärjestelmän, eurooppalaisen kuivuuden seurantajärjestelmän, eurooppalaisen tulvatietojärjestelmän, EU:n metsäpalotietojärjestelmän sekä Galileo-, Copernicus- ja EU:n valtiollisen satelliittiviestinnän ohjelmien puitteissa;
- h) **Parantamaan** hätäavun koordinaatikeskuksen ennakointi- ja reagoitavalmiuksia erityisesti tutkimalla, miten teknisiä innovaatioita, kuten tekoälyä ja saatavilla olevia tietolähteitä, voitaisiin hyödyntää paremmin äärimmäisten ilmastoriskien havaitsemiseksi ja ennakoimiseksi;
- i) **Edistämään** vihreämpiä ja kestävämpiä eurooppalaisia pelastuspalvelutoimia tukemalla tutkimusta ja innovointia, muodostamalla yleiskuva nykytilanteesta ja laatimalla oppaita alan hyvistä käytännöistä;
- j) **Edistämään edelleen** kansalaisyhteiskunnan osallistumista ilmastonmuutoksen ehkäisemiseen ja siihen liittyvään operatiiviseen toimintaan tukemalla kansalaisten panosta heidän oman turvallisuutensa ja selviytymiskykynsä edistämiseen ja edistämällä vapaaehtoisuuspohjalta toteutettavia katastrofiapu- ja koordinoitua kansallisten tai alueen viranomaisten kanssa, myös eurooppalaisten palkintojen avulla;
- k) **Kehittämään** ympäristö- ja ilmastokatastrofien hallintaa koskevia koulutusohjelmia ja harjoituksia, myös EU:n koulutusohjelman puitteissa, ja edistämään asiantuntijoiden saatavuutta, jotta heitä voidaan sijoittaa tehtäviin unionin pelastuspalvelumekanismiin puitteissa;
- l) **Tutkimaan** ilmastonmuutoskysymystä kansainvälisissä pelastuspalvelutoimissa muun muassa edistämällä kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihtoa kumppaneiden kanssa esimerkiksi Länsi-Balkanilla ja Euroopan naapuruuspolitiikan yhteydessä;

12. PYYTÄÄ komissiota raportoimaan neuvostolle edistymisestä unionin pelastuspalvelumekanismiin kolmen vuoden välein julkaistavien kertomusten yhteydessä ja kehottaa jäsenvaltioita avustamaan komissiota tässä tehtävässä.
